GRAMATYKA · CZASOWNIKI · SŁOWNICTWO

Czasowniki frazowe (phrasal verbs): turn it off, look after, give up

Igor Zadrużyński

Opublikowano 19 listopada 2026

O LEKCJI

Brytyjczyk nie powie I will postpone the meeting, tylko I'll put the meeting off. Nie discover, tylko find out; nie tolerate, tylko put up with. Czasowniki frazowe (phrasal verbs), czyli połączenia czasownika z krótkim słowem typu up, out, off, to podstawa potocznej angielszczyzny. Kłopot polega na tym, że ich znaczenie rzadko da się złożyć z części: give up nie znaczy „dać w górę", tylko „poddać się, rzucić". Ta lekcja pokazuje, jak czasowniki frazowe są zbudowane, gdzie stawiać dopełnienie i jak odgadywać ich znaczenie z partykuły.

Wersja online z ćwiczeniami i nagraniami wymowy

SŁOWA KLUCZOWE: Gramatyka, Czasowniki, Słownictwo

SPIS TREŚCI

1. Czym jest czasownik frazowy 1
2. Cztery typy i miejsce dopełnienia 2
3. Partykuła podpowiada znaczenie 2
4. Czasowniki frazowe na co dzień 3
Źródła i dalsza lektura 5

1. Czym jest czasownik frazowy

Czasownik frazowy to czasownik + partykuła (*up, down, in, out, on, off, away, back, over*), a czasem jeszcze przyimek. Razem tworzą nowe słowo o własnym znaczeniu.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/czasowniki-frazowe/

ZNACZENIE DOSŁOWNE	ZNACZENIE PRZENOŚNE
Please take off your shoes. (zdjąć)	The plane took off at six. (wystartować)
She picked up the pen. (podnieść)	I picked up some Welsh on holiday. (złapać, nauczyć się mimochodem)
He looked up at the sky. (spojrzeć w górę)	I looked the word up. (sprawdzić w słowniku)

Wiele czasowników frazowych ma kilka znaczeń, dlatego zawsze warto uczyć się ich w całym zdaniu, a nie jako pary słów na liście.

2. Cztery typy i miejsce dopełnienia

Najważniejsza rzecz gramatyczna przy czasownikach frazowych to pytanie: gdzie postawić dopełnienie? Odpowiedź zależy od typu czasownika.

TYP	ZASADA	PRZYKŁADY
bez dopełnienia	czasownik i partykuła stoją razem	The car broke down. I get up at seven.
rozdzielny	rzeczownik przed albo po partykule; **zaimek zawsze w środku**	Turn off the TV. / Turn the TV off. / Turn it off.
nierozdzielny	dopełnienie zawsze po całości	She looks after her grandson. / She looks after him.
trzyczłonowy	czasownik + partykuła + przyimek, nierozdzielny	I'm looking forward to the holidays. We've run out of milk.

TYPOWY BŁĄD

✕ ~~The music is too loud. Turn down it! I'm looking forward to see you.~~

✓ **The music is too loud. Turn it down! I'm looking forward to seeing you.**

Przy czasownikach rozdzielnych zaimek (*it, them, him, her*) musi stać między czasownikiem a partykułą: *turn it down, pick them up, put it on*. A w *look forward to* słowo *to* jest przyimkiem, więc po nim stoi rzeczownik albo forma *-ing* – tak jak w *be used to*, o którym pisze lekcja o formie -ing i bezokoliczniku, część 2[1].

Skąd wiadomo, czy czasownik jest rozdzielny? Pewność daje dopiero słownik – dobre słowniki dla uczących się zaznaczają to przykładami albo skrótami. Rozdzielne są zwykle czasowniki, które opisują działanie na przedmiocie (*put on, take off, turn on, fill in, pick up*).

3. Partykuła podpowiada znaczenie

Nie zawsze, ale często partykuła ma stały sens, który pomaga zgadnąć znaczenie całości.

PARTYKUŁA	TYPOWE ZNACZENIE	PRZYKŁADY
up	w górę; do końca, całkowicie; wzrost	stand up, eat up, use up, tidy up, go up (o cenach)

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/czasowniki-frazowe/

PARTYKUŁA	TYPOWE ZNACZENIE	PRZYKŁADY
down	w dół; spadek; zapisanie	sit down, slow down, calm down, write down
out	na zewnątrz; do końca; odkrycie	go out, run out, sell out, find out, work out
off	oddalenie; wyłączenie; odwołanie	set off, turn off, call off, put off
on	kontynuacja; włączenie; ubranie	carry on, go on, turn on, put on
back	powrót, oddanie	come back, call back, give back, pay back
away	oddalenie, pozbycie się	go away, throw away, give away

PRZYKŁADY

- Could you write down your phone number?
  Możesz zapisać swój numer telefonu?
- We've run out of tea bags.
  Skończyły nam się torebki herbaty.
- The match was called off because of the snow.
  Mecz odwołano z powodu śniegu.
- Sorry for interrupting – please carry on.
  Przepraszam, że przerwałem – proszę mówić dalej.

4. Czasowniki frazowe na co dzień

Poniżej kilkanaście czasowników frazowych, które słychać w Wielkiej Brytanii na każdym kroku.

CZASOWNIK	ZNACZENIE	PRZYKŁAD
get up	wstać	I get up at half past six.
give up	rzucić, poddać się	He gave up smoking last year.
look after	opiekować się	Can you look after the cat this weekend?
look for	szukać	I'm looking for my keys.
find out	dowiedzieć się	Did you find out what happened?
get on (with)	dogadywać się	I get on well with my neighbours.
put up with	znosić, tolerować	I can't put up with this noise any longer.
turn up	zjawić się; podgłośnić	He turned up an hour late.
fill in	wypełnić (formularz)	Please fill in this form.
break down	zepsuć się	Our car broke down on the motorway.
set off	wyruszyć	We set off early to beat the traffic.
put off	odłożyć na później	Don't put off your homework.
bring up	wychować; poruszyć temat	She was brought up in Cardiff.
work out	wymyślić, rozgryźć; ćwiczyć	I can't work out how this works.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/czasowniki-frazowe/

Potocznie i oficjalnie

Czasowniki frazowe brzmią zwykle mniej oficjalnie niż ich jednowyrazowe odpowiedniki pochodzenia łacińskiego. W rozmowie i w liście do kolegi wybieraj czasownik frazowy, w liście formalnym albo rozprawce – często lepiej pasuje słowo pojedyncze.

POTOCZNIE	OFICJALNIE
put off	postpone
find out	discover
go up / go down	increase / decrease
put up with	tolerate
carry on	continue

Rzeczowniki z czasowników frazowych

Wiele czasowników frazowych ma swój rzeczownik, pisany razem albo z łącznikiem, z akcentem na pierwszej części: *a breakdown* (awaria, załamanie), *a check-in* (odprawa), *a takeaway* (jedzenie na wynos – po amerykańsku *takeout*), *a break-up* (rozstanie), *a lookout* (czujka, punkt obserwacyjny).

CIEKAWOSTKA: RUN, CZYLI 645 ZNACZEŃ

Czasowniki frazowe to jeden z powodów, dla których najprostsze angielskie czasowniki mają ogromną liczbę znaczeń. Według pisarza Simona Winchestera, autora książki o historii słownika Oxford English Dictionary, sam czasownik *run* ma w nowym wydaniu tego słownika 645 odrębnych znaczeń. Przez dziesięciolecia rekord należał do *set*. Pomyśl tylko o *run out* (skończyć się), *run into* (wpaść na kogoś), *run over* (przejechać) czy *run up* (narobić długów).

I ran into my old teacher in town.

DO ZAPAMIĘTANIA

Najważniejsze z tej lekcji

- Czasownik frazowy = czasownik + partykuła (+ przyimek); znaczenie często przenośne.
- Rozdzielne: *turn off the TV* / *turn the TV off*, ale zaimek zawsze w środku: *turn it off*.
- Nierozdzielne i trzyczłonowe: *look after him, put up with it, look forward to seeing you.*
- Partykuły podpowiadają znaczenie: *up* – do końca, *out* – na zewnątrz, odkrycie, *off* – wyłączenie, odwołanie, *on* – dalej, *back* – z powrotem.
- Czasowniki frazowe są potoczne; w tekście formalnym często lepsze jest jedno słowo (*postpone, discover, tolerate*).
- Ucz się ich w całych zdaniach, nie w parach słów.

CC BY-NC 4.0 · zadruzynski.com/czasowniki-frazowe/

DLA NAUCZYCIELA

Czasowniki frazowe uczniowie zapamiętują najlepiej w historyjce i w ruchu. Do pierwszego sposobu wystarczy krótka opowieść o porannym chaosie (*I woke up late, got up, put on my clothes, ran out of milk, set off…*), którą klasa odgrywa pantomimą, a potem odtwarza z pamięci. Drugi sposób to „mapa partykuły": na tablicy na środku *out*, wokół wszystkie znane czasowniki z *out*, pogrupowane według znaczenia. Zasadę zaimka w środku dobrze ćwiczy szybka gra w pytania i odpowiedzi: *Did you turn off the light? – Yes, I turned it off.*

Źródła i dalsza lektura

- Paciorek J., *Wielka gramatyka języka angielskiego*, Wydawnictwo GREG, Kraków 2024.
- *Has 'Run' Run Amok? It Has 645 Meanings… So Far*, NPR, 30.05.2011, https://www.npr.org/2011/05/30/136796448/has-run-run-amok-it-has-645-meanings-so-far [dostęp: 19.11.2026].
- Swan M., *Practical English Usage*, wyd. 4, Oxford University Press, Oxford 2016 – hasła o czasownikach frazowych i miejscu dopełnienia.
- McCarthy M., O'Dell F., *English Phrasal Verbs in Use: Intermediate*, wyd. 2, Cambridge University Press, Cambridge 2017.

Adresy linków z tekstu

1. https://zadruzynski.com/gerund-czy-bezokolicznik-czesc-2/

LICENCJA

© 2026 Igor Zadrużyński. Ten tekst jest udostępniony na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa – Użycie niekomercyjne 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC 4.0). Możesz go kopiować, rozpowszechniać i przerabiać w celach niekomercyjnych pod warunkiem, że podasz autora i adres źródła, dołączysz link do licencji i zaznaczysz, czy wprowadzono zmiany. Przykład poprawnego oznaczenia:

Igor Zadrużyński, *Czasowniki frazowe (phrasal verbs): turn it off, look after, give up*, zadruzynski.com, https://zadruzynski.com/czasowniki-frazowe/, licencja CC BY-NC 4.0

Licencja nie obejmuje cytatów, ilustracji ani innych materiałów pochodzących od innych autorów — obowiązują dla nich ich własne zasady.

Ilustracje, przy których nie podano innego źródła, zostały wygenerowane z pomocą AI.

zadruzynski.com